

“Alles draait om mij, om mij alleen, zo vreselijk alleen om mij.” Zo arrogant als de pest en vreselijk kwetsbaar. Een grote bek, maar tevens een vat vol twijfels en vraagtekens.

De vergelijking met Brel was dus niet geheel ten onrechte, want Roozendaal was minstens zo’n anarchistische, antiburgerlijke, gepassioneerde, rauw-romantische rebel als Brel. Dat bleek vooral uit het lied ‘Red mij niet’, waarin hij godsdienstfanaten alle ruimte geeft, zolang ze maar met hun bekeerdrift uit zijn buurt blijven:

Laat mij in mijn zeven sloten
Laat mij de draad volslagen kwijt
Aan gezelligheid ten onder
Richting eindeloze tijd
Uit volle borst op weg naar nergens
Zonder reden, zonder doel
Met mijn zeden en mijn zonden
En mijn angstig voor gevoel
Laat mij mijn kont tegen de krib
Laat mij dit goddeloze lied
Hef jij je handen maar ten hemel
Maar red mij niet

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2015/2.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **NET ZO’N RAUW-ROMANTISCHE REBEL ALS BREL. DE VERZAMELDE SONGTEKSTEN VAN MAARTEN VAN ROOZENDAAL**

De nieuwe Maradonna, de nieuwe Dalí, de nieuwe David Frost. Telkens als iemand in zijn beroepsgroep ver boven het gemiddelde uitsteekt, wordt wel een lijntje getrokken naar een oude grootheid op dat terrein, of het nou de voetbalsport, de schilderkunst of de wereld van het scherpe interview betreft.

Zo ging de Nederlandse kleinkunstenaar-liedjeszanger Maarten van Roozendaal (1962-2013) jarenlang door het leven als De Nieuwe Brel. Soms duwde hij die vergelijking bij wijze van spreken zelf in het gezicht van het publiek. Als hij in opperste concentratie, zonder piano, totaal gericht op zang, tekst en performance ‘Eerste gebod’ eruit knalde:

Toch werd het na verloop van tijd voor iedereen duidelijk dat Van Roozendaal niet De Nieuwe Brel was, maar De Unieke Van Roozendaal. In zijn laatste programma, *De gemene deler*, strooide Van Roozendaal statistische gegevens van de gemiddelde Nederlander over de zaal uit. Hij bekeek de statistieken en berekende dat hij met zijn levenswijze – een paar pakjes sigaretten per dag en een vergelijkbare hoeveelheid drank – niet ouder dan 58 jaar zou worden. Alcohol was voor hem zelfmedicatie. Hij dronk voor de prettige staat van verdooving.

Die statistische grens van 58 jaar heeft hij niet bereikt. Begin 2013 kreeg hij te horen dat hij longkanker had met een onbehandelbare uitzaaiing naar de hersenen. Daarmee was een abrupt einde gekomen aan de carrière van een van de meest indrukwekkende, compromisloze liedjeszangers die er op de Nederlandse podia heeft rondgelopen. In *De gemene deler* zei hij: “Het leven haalt een smerig geintje met je uit. Net als je het leven door hebt, ga je dood.” Hij had gelukkig nog wel net een nieuwe lente meegemaakt.

Maarten van Roozendaal, Foto Jaap Reedijk.

Ach zie de lammeren nou toch lurken, aan hun
vers geschoren moeders
En hoe de jonge zwanen donzen in de zachte
sloot
En hoe de zwoele wind de wolken waait tot pas
gewassen luchten
Kan iets mooier dan het mooi is, kan iets groter
zijn dan groot

En voel de hosta nou toch lonken, haar knoppen
staan op barsten
Het nieuwe riet drinkt gulzig water uit de smalle
vaart
Kan iets frisser dan het fris is, wulpser dan het
wulpste
Ach ik ben Goddank dus nog een keer een jonge
lente waard

Dit is zo mooi, het is om te janken zo mooi
Mooi, om te janken zo mooi

Na wat ongestructureerd werk in bandjes met
krakers in de buurt van Alkmaar, veertig kilometer
boven Amsterdam, kwam Van Roozendaal begin
jaren negentig echt op stoom in het Amsterdamse
amateurtheater De Engelenbak. Daar verruilde hij
zijn plek achter de bar regelmatig voor een plek op
het podium. Met cowboylaarzen en een fles wodka.

In 1994 wint hij het prestigieuze Amsterdamse
Kleinkunst Festival. Het publiek is direct verliefd op
die onaangepaste jongeman met zijn rauwe stem vol
gruis, woeste hardos, wild zwaaiende lange benen
en agressieve pianospel. Eindelijk weer eens een
cabaretier die humoristisch is zonder alles leuk en
gezellig te willen maken.

Als de teksten van Van Roozendaal oppervlakkig
worden beluisterd, hoor je een harde cynicus. Al het
geluk lijkt uit zijn teksten te zijn gezandstraald. Maar
daarachter zit een intense gevoeligheid, een enorme
geegenheid voor mensen die falen in dit leven,
mensen met schrammen op de ziel, die de liefde niet
kunnen vinden, die treuren om de dood van
vrienden. Van Roozendaal kan met zijn inktzwarte
pen de nuttelosheid van het bestaan feilloos
beschrijven.

De gevoeligheid wordt echter nooit overwoekerd
door sentimentaliteit. Zelfs niet als hij een lied
schrijft over de belangrijkste gebeurtenis uit zijn
jeugd, de dood van zijn twaalfjarige vriendje Johan.

Ik neem je voor altijd met me mee
Jij blijft gewoon voorgoed bij mij
Ik doe het voor ons allebei
Ik leef wel voor ons alletwee

Straks word ik groot, dan word jij groot
Ben ik getrouwd, ben jij getrouwd
En word ik oud, dan word jij oud
En ga ik dood, ga jij pas dood

Van Roozendaal beheerste de kunst om de stemming krachtig heen en weer te laten slingeren. Als hij een lied opent met “ik heb het zo getroffen met mijn burens”, weet je eigenlijk al dat het helemaal mis zal gaan. In de volgende minuten prijst hij zijn burens volkomen het graf in. Wat zijn ze handig met verbouwen, die vrouw heeft echt groene vingers, en de culinaire liflafes die ze hun vrienden in het weekend voorzetten zijn van hoge kwaliteit. En juist als je denkt dat het lied niet meer is dan een hilarisch-cynische opsomming van burgerlijkheid duwt Van Roozendaal je een beklemmend droevig slot door de strot.

Het is nooit saai bij Van Roozendaal. De piano heeft geen idee waar hij aan toe is. Het ene moment wordt het instrument door zijn bespeler wreed afgeranseld, om vervolgens weer lieflijk gestreeld te worden. En ook het publiek verkeert in grote onzekerheid. Van Roozendaal kan kiezen uit een breed gevechtsrepertoire: speldenprik, dolkstoot (al dan niet in de rug), aai over de bol en de beuk vol in het gezicht. Om het eenrichtingsverkeer te vermijden, bekrast hij soms ook met hevigheid zijn eigen ziel. Bijvoorbeeld in het grootse lied waarin hij zijn radicale jaren onder de loep neemt, toen ambitie een vies woord was en hij zijn stellige mening klaar had “over Shell en Afrika/de leugens van Amerika”. En dat op de dreigende, hypnotiserend-monotone klanken die doen denken aan ‘Dat soort volk /Ces gens-là’ van Jacques Brel.

Maarten van Roozendaal heeft nimmer een groot publiek getrokken. Daarvoor was hij te somber en te ingewikkeld. Hij had ook geen behoefte aan televisieoptredens in flauwekulprogramma’s om zijn populariteit te vergroten. Op zijn bescheiden publiek heeft Van Roozendaal echter een onuitwisbare indruk gemaakt.

Na zijn dood werd door velen aangenomen dat zijn zeer persoonlijke liedjes weliswaar een ereplek zullen krijgen in de schatkamer van de kleinkunst, maar dat ze niet door anderen gezongen kunnen worden. Dat blijkt een misvatting. In het boek *Jij blijft bij mij*, waarin het volledige oeuvre van Van

Roozendaal is gebundeld, schrijft Paul de Munnik (van het zangduo Acda & De Munnik) dat de helft van zijn studenten in zijn lessen Liedperforming aan de Amsterdamse Toneelschool en Kleinkunstcademie het liefst liedjes van Van Roozendaal zingt.

In het vuistdikke boek op A4-formaat zijn niet alleen alle teksten van Van Roozendaal opgenomen maar ook de bladmuziek van de zeventien nummers, die Van Roozendaal zelf zijn beste vond, waaronder ‘Red mij niet’ en ‘Doden met verlof’. Het noteren van de bladmuziek door zijn vaste begeleider, bassist Egon Kracht, was een ware titanklus. De autodidact Van Roozendaal heeft geen noot opgeschreven en gebruikte maar zelden basisakkoorden. Kracht is inmiddels aan de volgende drieëndertig nummers begonnen, die op dezelfde wijze uitgebracht zullen worden. Met het schitterende boek (en de bijgevoegde best of-cd) dat nu in de winkel ligt, wordt de hebberigheid van de liefhebber-bewonderaar in ieder geval voorlopig bevredigd.

De bundel werd gepresenteerd in het Amsterdamse theater De Kleine Komodie, waar dertien collega’s zich op het repertoire van Van Roozendaal wierpen. En daar werd het bewijs geleverd: met de juiste instelling van de artiest kunnen de meeste van zijn warme liedjes die verpakt zijn in schurende poëzie tot in de eeuwigheid worden gezongen. Goddank.

PATRICK VAN DEN HANENBERG

Jij blijft bij mij, verzameld werk van Maarten van Roozendaal, met cd, Nieuw Amsterdam, 2014, 320 p.